

Tafeleend (*Aythya ferina*) A059

1. Status

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 soort relevant als niet-broedvogel.

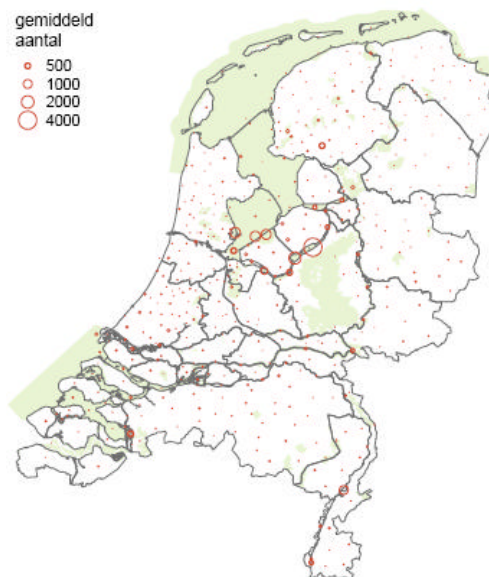
2. Kenschets

Beschrijving: De tafeleend is een kleine duikeend. Het mannetje heeft een grijsachtig verenkleed en met zwarte borst en roodbruine kop en hals. In Nederland is de soort het hele jaar door aanwezig. De broedpopulatie in 1998-2000 was naar schatting 1700-2100 paar, een toename t.o.v. 1970-1980 (toen 1000-1300 paar). De in Nederland overwinterende vogels komen vooral uit Scandinavië, de Baltische staten, Polen en Duitsland en ook een deel van onze eigen broedvogels blijven gedeeltelijk 's winters hier. Deze vormen echter maar een klein deel van de totale aantallen tafeleenden in de winter. Bij koud weer gaan veel vogels door naar de Britse Eilanden. De tafeleend is een duikeend die tot een meter of vier diep duikt.

Relatief belang in Europa: De staat van instandhouding van de tafeleendenpopulatie in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' ongunstig. De broedgebieden van de in de Europese Unie verblijvende tafeleenden liggen in de gematigde delen van Europa. De overwinteringsgebieden liggen in West- en Zuid-Europa en Noord-Afrika. Bij de tafeleend worden vijf populaties onderscheiden. De voor Nederland relevante NW- en NO-Europese populatie wordt geschat op 350.000 vogels. Hiervan verblijft 16% in Nederland.

3. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: Overwinterende tafeleenden zijn in Nederland sterk geconcentreerd in de merengebieden, de laatste tien jaar vooral in de randmeren. Ook de Midden-Limburgse Maasplassen zijn van belang.

Verspreidingskaart tafeleend

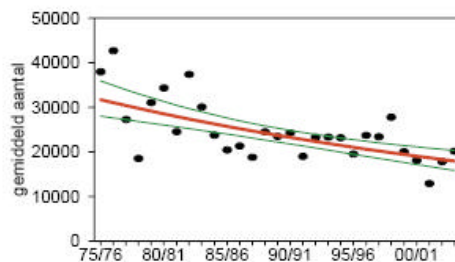
Huidig voorkomen en Natura 2000: Gemiddeld over het jaar verblijft naar schatting 62% van de tafeleenden in ons land binnen de Vogelrichtlijngebieden.

Gebied	Functie: foerage en/of slapen	Gemiddeld seizoens-gemiddelde 99/00-03/04	Gemiddeld seizoens-maximum 99/00-03/04
(076) Veluwerandmeren	f	6.600	
(073) Markermeer & IJmeer	f	3.200	
(077) Eemmeer & Gooimeer	f	790	
(038) Uiterwaarden IJssel	f	450	
(075) Ketelmeer & Vossemeer	f	350	
(072) IJsselmeer	f	310	
(067) Gelderse Poort	f	250	
(074) Zwarte Meer	f	240	
(035) Wieden	f	210	
(068) Uiterwaarden Waal	f	190	
(008) Lauwersmeer	f	130	
(112) Biesbosch	f	130	
(114) Krammer-Volkerak	f	130	
(095) Oostelijke Vechtplassen	f	120	
(066) Uiterwaarden Neder-Rijn	f	100	
(013) Alde Feanen	f	90	
(078) Oostvaardersplassen	s		11.900

Aantallen tafeleenden in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: De aantallen overwinterende tafeleenden namen rond 1970-1975 toe. Daarna zette een afname in die nog altijd doorgaat, en een einde daarvan is nog niet in zicht. Regionaal gezien hebben zich grote verschuivingen in de populatie voorgedaan: vooral vanuit het IJsselmeer en Markermeer & IJmeer waar de driehoeksmossel sterk afnam, naar de Randmeren toe, waar mosselen en waterplanten toenamen. Afname van zeegras in de Grevelingen heeft bijgedragen aan afname van de aantallen tafeleenden in de Benedenrivieren.

Aantalsontwikkeling tafeleend

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de tafeleend laat sinds 1981 (1981-2003) een matige afname zien. Ook over de meest recente periode 1994-2003 is de populatie matig afgenomen.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
Het verspreidingsgebied van de tafeleend is niet wezenlijk veranderd.

Beoordelingsaspect populatie: zeer ongunstig

Het recente aantal van 17.800 tafeleenden (seizoensgemiddelde) is veel lager dan de gunstige referentie.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

Door voortgaande verslibbing van het Markermeer & IJmeer en het IJsselmeer zal de beschikbaarheid van driehoeksmosselen als voedselbron voor de tafeleend waarschijnlijk verder afnemen. Herstel van zoet-zout overgangen in Haringvliet, Volkerak en IJsselmeer kan neerkomen op nog meer afname van driehoeksmosselen en tafeleenden. Verdere verbetering van de waterkwaliteit kan echter een verdere landelijke afname beperken.

Definitie gunstige staat van Instandhouding: In het Natura 2000 doelendocument is een draagkrachtschatting van 20.900 tafeleenden (seizoensgemiddelde) geformuleerd. Voor een gunstige staat van instandhouding wordt uitgegaan van een hoger aantal, namelijk 24.600 vogels.

Oordeel: zeer ongunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	Gunstig	gunstig
Populatie	Gunstig	Zeer ongunstig
Leefgebied	Matig ongunstig	gunstig
Toekomst	Gunstig	matig ongunstig
Eindoordeel	Matig ongunstig	zeer ongunstig

5. Bronnen

- Eerden M.R. van, Dubbeldam W. & Muller J. 1999. Sterfte van watervogels door visserij met staande netten. RIZA-rapport 99.060. RIZA, Lelystad.
- Leeuw J. de, 1997. Demanding divers. Ecological energetics of food exploitation by diving ducks. Van Zee tot Land 61. Rijkswaterstaat, Lelystad.
- Leeuw J. de & van Eerden M.R. 1995. Duikeenden in het IJsselmeergebied. Flevobericht 373. Rijkswaterstaat Directie Flevoland, Lelystad.
- Noordhuis R. 1997. Watervogels en waterplanten in de randmeren. Limosa 69: 26-27.
- Noordhuis R., van Roomen M., Zollinger R., Tempel J. & Bouw W. 1997. Watervogels in de Randmeren: recente ontwikkelingen in een historisch perspectief. De Levende Natuur 98: 25-34.
- Platteeuw M. & Beekman J.H. 1994. Verstoring van watervogels door scheepvaart op Ketelmeer en IJsselmeer. Limosa 67: 27-33.
- Winkelman J.E. 1989. Vogels en het windpark nabij Urk (NOP): aanvaringslachtoffers en verstoring van pleisterende eenden, ganzen en zwanen. RIN-rapport 89-15. RIN, Arnhem.